

управління туристичною індустрією, щоб зберегти культурну та природну спадщину країн та забезпечити благополуччя місцевих жителів.

Під час російсько-української війни, яка розпочалася у 2014 році, туристичний ринок України зазнав значних змін. З одного боку, конфлікт та погіршення безпекової ситуації в певних регіонах України призвели до зменшення кількості іноземних туристів. З іншого боку, ця ситуація стимулювала внутрішній туризм в Україні, коли багато українців стали відкривати для себе нові місця власної країни [2].

Протягом останніх років Україна активно працює над підвищенням своєї туристичної привабливості. Уряд України запровадив ряд заходів для підтримки туристичної індустрії та сприяння розвитку інфраструктури, такі як підвищення якості обслуговування, відновлення історичних та культурних об'єктів, розбудова нових готелів та курортів.

У 2020 році через пандемію COVID-19 туристичні потоки в Україні знизилися значно, і загальна кількість туристичних приїздів склала 5,4 мільйонів. Однак, з початку 2021 року спостерігається поступове відновлення туристичного руху в Україні [1].

В сучасний час неможливо перебільшити значення та вплив світового туризму на формування національного ВВП та зайнятості. Туризм є глобальною економічною діяльністю, яка реалізується в усьому світі, і важливий сектор світової економіки, який створює експорт, збільшує податкові надходження та стимулює капіталовкладення. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації UNWTO (World Tourism Barometer, 2020), на кінець 2019 року експорт туризму становив 5% від загального експорту товарів і послуг із 7% світового ВВП туризму. Прямий і непрямий внесок туризму в рівень зайнятості становив близько 8% [3].

Україна має значний туристичний потенціал, що залежить від різноманіття її культурної та історичної спадщини, природних ресурсів, зокрема Карпатських та Кримських гір, а також великих міст, таких як Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпро. Зростання туристичного ринку України сприятиме зміцненню економіки країни та збільшенню зайнятості, а також підвищенню міжнародного престижу країни.

Список використаних джерел:

1 Дишкантюк О. В., Потьомкін Л. М., Власюк К. В. Індустрія гостинності та туризму в умовах Covid19: світова практика та українські реалії. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 61 С. 11-17.

2. Безугла Л. С., Демчук Н. І. Соціально-економічні аспекти і передумови розвитку підприємств галузі екотуризму. *Агросвіт*. 2019. № 18. С. 24-28. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2954&i=3>.

3. Bieloborodova, M., Bessonova, S. External environment transformation of Ukraine's tourist enterprises during the crisis. *European Journal of Management Issues*, 2020, 28(3), 72-80. <https://doi.org/10.15421/192007>

УДК 338.48

Бессонова А.В., аспірант спеціальності 051 Економіка

(ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна)

НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ МАРІУПОЛЯ ЯК ТУРИСТИЧНОГО МІСТА

З початком повномасштабного вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року багато українських міст опинилися під ворожою окупацією, були значно пошкоджені та розграбовані, і серед них Маріуполь є найбільшим символом жорстокої військової агресії та міжнародного тероризму. Місто було взяте у оточення та розстріляне з землі,

повітря та води ледве не усіма можливими видами зброї. За приблизними оцінками, втрати мирного населення міста становлять близько 100 тис. осіб [1]. Також значною мірою постраждав й житлово-комунальний комплекс міста: за останніми оцінками, 90% усіх будівель міста пошкоджено, 40% від цієї кількості вже не підлягає відновленню [2]. Але жителі Маріуполя вірять, що після перемоги та деокупації місто може бути відроджене і вже зараз починають формувати майбутні плани та стратегії з відновлення міста.

До війни містоутворюючими підприємствами вважались великі металургійні комбінати – «Азовсталь» та ММК ім. Ілліча. Але під час активних бойових дій у місті обидва підприємства зазнали значних пошкоджень, і особливо це стосується Азовсталі, яка стала всесвітнім символом незламності українського народу. Люди змогли пережити цілодобові бомбардування та штурми території комбінату, але будівлі не витримали настільки значних пошкоджень, унаслідок чого був зроблений висновок, що відновлення Азовсталі як великого металургійного підприємства більше не є можливим [3]. Ситуація на ММК ім. Ілліча є дещо кращою, але підприємство також зазнало руйнувань, до того ж усередині заводу досі знаходиться велика кількість мін та снарядів, що не розірвалися, отже відновлювати комбінат може бути теж дуже складно та небезпечно.

Отже, оскільки відродження Маріуполя як центру металургії наразі вважається неможливим, варто розглянути інші шляхи повернення міста до життя та подальшого існування та розвитку. Одним з напрямків автор вважає туристичну сферу, тому що місто розташоване на березі Азовського моря, яке вважається найдрібнішим морем у світі [4], що впливає на його температуру: вже у травні його температура становить майже +18°, коли у Чорному морі температура становить близько +16°. У червні середня температура Азовського моря становить близько +23-24°, коли у Чорному морі температура становить лише +21° [5,6]. Завдяки цьому курортний сезон на березі Азовського моря починається на місяць раніше, ніж на чорноморських курортах, і є більш привабливим для сімей з дітьми, тому що Азовське море є дрібним та спокійним, на відміну від Чорного. Звісно, діяльність комбінатів та великого порту вплинула та чистоту його вод, але це можна виправити комплексною програмою з очистки води, до того ж, заводи вже фізично не зможуть продовжувати забруднення морських вод.

Також можна повернутися до проектів з реконструкції міських пляжів, які не встигли реалізувати до початку війни [7]. Вони передбачали сучасні велопішохідні доріжки, роздягальні, дитячі майданчики, кафетерії тощо. Також передбачалося залучення залізничних рейок, що тягнуться упродовж усього Центрального міського пляжу з порту до Азовсталі, задля пуску туристичних вагонів, спільно з будуванням сучасних пішохідних мостів над ними (для доступу на пляж за увесь час існування залізниці жителям та гостям міста доводилося ходити безпосередньо по рейках).

Варто також згадати про існування рекреаційного потенціалу міста: протитуберкульозний диспансер та різноманітні дитячі табори для відпочинку улітку. Раніше до Маріуполя прагнули приїхати хворі на туберкульоз люди з усієї країни, тому що місцевий тубдиспансер, розташований неподалік моря, вважався дуже дієвим у боротьбі з хворобою. Що стосується дитячих таборів, навколо міста розташовано більше 10 закладів для активного відпочинку дітей улітку. Ігри та активні розваги на березі моря здатні значною мірою зміцнити здоров'я дітей та підвищити рекреаційну привабливість Маріуполя.

Також не можна забувати про наслідки війни та інформаційного розголосу: Маріуполь став одним з міст-героїв та символів війни, і цілком можливо, що після звільнення міста до нього ще не один рік будуть їхати люди з усього світу, щоб ушанувати жертви людей, що боронили місто та виживали у ньому, незважаючи на обстріли, та подивитися на справжнє обличчя війни. На прикладі звільнених Бучі та Ірпеня можна зробити висновок, що світові лідери, журналісти та інфлюенсери стануть частими гостями Маріуполя, отже місто має бути готовим: інфраструктура, транспортна

система та місця проживання (як житлові будинки, так і готелі) мають бути готовими прийняти не тільки жителів міста, що повернуться додому, а й усіх людей, що захочуть побачити місто, яке стало відомим на весь світ своїм сталевим характером та вічною волею до життя.

Список використаних джерел:

1. Сайт телеканалу «ДніпроTV» URL: https://dnipro.tv/dumka-eksperta/mykola-osychenko-prezydent-mariupolskoho-telebachennia-volonter-hromadskiyi-diiach-rozpoviv-iaak-rozhortalysia-podii-v-mariupoli-na-pochatku-viiny/?fbclid=IwAR0btsZnZ2Kc4Wa9FeluQE_cBsVpvydPiNETkUKiFxpuprpbgr0yoaMfKgc
2. Інформаційне агентство «Уніан» URL: <https://www.unian.net/war/mer-mariupolya-vadim-boychenko-rossiyskaya-armiya-prishla-ne-osvobozhdat-mariupol-a-steret-gorod-s-lica-zemli-vmeste-s-zhitelyami-novosti-vtorzheniya-rossii-na-ukrainu-11761045.html>
3. Онлайн-видання «Українська правда» URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2022/05/18/687177/>
4. Інформаційний портал «Нікополь City» URL: <http://surl.li/fwruF>
5. Проект «Відпочивай» URL: <https://vidpochivai.com.ua/uk/blogs/kolipochinaietsja-kupalnij-sezon-na-chornomu-mori/>
6. Сайт «Погода для туристів» URL: https://turpogoda.com.ua/sea_of_azov/sea_temperature
7. Сайт «Маріуполь туристичне місто» URL: <https://mistomariupol.com.ua/uk/proyekt-rekonstrukciyi-czentralnogo-plyazhu-mariupolya-peredbachaye-4-czikavi-zony-vizualizacziya/>

УДК 338.48-44(1-22)

Белобородова М.В., доцентка кафедри туризму та економіки підприємства
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПЕТРИКІВСЬКОЇ ГРОМАДИ

Сільський зелений туризм – це доволі популярний вид відпочинку, який добре і давно відомий у світі. Більшість науковців підтверджують, що туризм може мати позитивний вплив на регіональний розвиток [1; 2; 3]. Питання розвитку сільських територій та ролі екологічного, аграрного та зеленого туризму в цьому процесі розглядали як вітчизняні, так і закордонні науковці. Слід зазначити, що проблема виживання невеликих родинних сільських господарств актуальна не лише в Україні. Дослідження, представлене в роботі R. Holland та ін. [2], ґрунтувалось на первинному опитуванні аграрних господарств у штаті Теннессі в 2020 році. Автори зробили висновок, що такі фактори, як маркетинг соціальних медіа та страхування ферм значно збільшують ймовірність розвитку агротуризму. В роботі зазначається, що невеликі господарства з проблемами виживання в США можуть розглянути агротуризм як інструмент підвищення їхньої економічної стійкості. Це твердження цілком узгоджується із висновками I. Koshkalda та ін. [3], які зазначають, що економічна безпека аграрного сектору України полягає у диверсифікації напрямів його розвитку, зокрема, і за рахунок популяризації сільського зеленого туризму.

Відповідно до оприлюдненої Національним інститутом стратегічних досліджень (НІСД) «Концепції стратегії повоєнного відновлення та розвитку України» [4], одна із секторальних цілей полягає у відновленні та максимальній реалізації людського потенціалу, зокрема сільських територій, на засадах економічної продуктивності,